

Kurátor pro mládež

Kurátor pro děti a mládež pracuje v rámci sociálně právní ochrany dětí s nezletilými a mladistvými klienty, na které se vztahuje sociální kuratela dle § 6 písm. c) a d) zák. č. 359/1999 Sb.

Jedná se zejména o děti, které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, jsou ohroženy závislostí, žijí se prostitutí, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší než patnáct let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, páchají přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití, opakovaně se dopouští útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte.

Péče o tyto děti je zdejším úřadem zabezpečována prostřednictvím sociální kurately pro děti a mládež (dále jen „sociální kuratela“). Sociální kuratela spočívá v provádění opatření směřujících k odstranění, zmírnění nebo zamezení prohlubování anebo opakování poruch psychického, fyzického a sociálního vývoje dítěte.

Do kontaktu s kurátorem pro děti a mládež se klienti dostávají většinou z iniciativy kurátora, který s nimi vejde v kontakt poté, co obdrží upozornění či oznámení školy, policie, anebo jiné instituce, případně informací od fyzické osoby, případně získá poznatek vlastním šetřením. Kurátor pro děti a mládež se zabývá všemi těmito podněty a vyhodnocuje jejich závažnost z hlediska dalšího vývoje nezletilého dítěte.

V případě, že se jedná o ojedinělé vybočení z jinak řádného života a dítě má dostatečnou podporu a zázemí ve své rodině, obvykle nebývá, kromě výchovného pohov, nutná žádná další intervence.

Pokud se však výchovné problémy či protiprávní jednání objevují opakovaně a jejich závažnost se prohlubuje, snaží se kurátor pro děti a mládež s klientem i s celou jeho rodinou pracovat a v rámci své činnosti je nasměrovat na odborné instituce jako např. střediska výchovné péče, pedagogicko-psychologické poradny, psychiatrické léčebny a zařízení pro léčbu závislostí, krizová centra, nestátní neziskové nízkoprahové organizace, apod. V případě, že spolupráce s těmito institucemi nesplní svůj účel a rodiče nejsou vlastními silami schopni dítě výchovně zvládnout, nezůstává, než aby tuto povinnost převzal stát a zajistil řádnou výchovu nezletilého formou ústavní výchovy (viz Ústavní výchova).

Klienti kurátora pro mládež se dělí do dvou hlavních skupin a to na děti, dopouštějící se závadového chování a na děti, páchající trestnou činností. Další diferenciací je dána věkem, resp. hranicí trestní odpovědnosti, která je v České republice dána dovršením 15 let.

Za závadové chování lze považovat záškoláctví, útoky z domova, výchovné problémy doma i ve škole, nerespektování autorit, požívání návykových látek, provozování prostituce a další rizikové aktivity.

Protiprávní jednání, kterého se nezletilí a mladiství pachatelé dopouští, jsou, kromě různých druhů přestupků, především krádeže, výtržnictví a ublížení na zdraví, ale výjimkou není ani závažné protiprávní jednání, např. loupeže.

U nezletilců, mladších 15ti let mluvíme o činu jinak trestném a u mladistvých pachatelů o provinění. V obou případech bývají tyto skutky projednávány před soudem pro mládež, přičemž nezletilým dětem může být při prokázání viny uložen dohled probačního úředníka, povinnost účastnit se programu ve středisku výchovné péče, anebo ochranná výchova.

Mladiství pachatelé (15-18 let) jsou pak ohroženi trestním opatřením totožným jako u dospělých delikventů (obecně prospěšné práce, výkon trestu odnětí svobody), zkráceným na polovinu, které může být doplněno některým z výchovných opatření (dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou). Pro výkon trestu odnětí svobody bývají mladiství odsouzení zařazeni do věznice pro mladistvé, zvláštního oddělení zřízených při některých běžných věznicích, kde v rámci vnitřní diferenciací jsou odděleni od ostatních odsouzených.

Velký význam je kladen na ochranu soukromí nezletilých a mladistvých pachatelů, a proto podléhá nakládání s jejich osobními údaji přísnému režimu. Tito klienti nesmí být žádným způsobem stigmatizováni (např. zveřejněním fotografie, či uvedením jména nebo jakýchkoli indicí, které by mohly vést k jejich ztotožnění). Důvodem této mimořádné ochrany je snaha vytvořit pro nezletilého či mladistvého klienta podmínky pro úspěšné znovuzачlenění do společnosti.

Forma soudem ukládané sankce má mít spíše výchovný než represivní charakter, čemuž odpovídá i způsob zacházení s mladistvými odsouzenými, kteří mají ve věznici možnost vzdělávat se formou záúčních kurzů. Při práci

s klientem i jeho rodinou je prvořadým úkolem kurátora poskytnout mladistvému všestrannou podporu při jeho resocializaci.

Základní ideou při práci s nezletilými a mladistvými delikventy je restorativní přístup, to znamená snaha o nápravu stavu způsobeného závadovým jednáním nezletilého či mladistvého a jeho vedení k získání náhledu na své chování, s čímž souvisí budování jeho schopnosti vcítit se do role poškozeného a snaha podle svých sil zmírnit následky svého činu.